



MÖTE Hírlevél

Magyar Ökológusok Tudományos Egyesülete
MBT Környezet- és Természetvédelmi Szakosztály
MBT Ökológiai Szakosztály

Volume 2007/1, 2007. november 5.

Együtműködés

Hosszabb ideje zajlik informális és részben formális párbeszéd a hazai tudományos ökológiai szervezetek szerepéről és jövőjükéről. Történeti okai vannak, hogy ezek a szervezetek párhuzamosan működnek. Funkcióik nagymértékben átfednek. Ezek a funkciók ma már nem feltétlenül indokolják, hogy több, párhuzamos szervezetet tartsunk fenn. A működés szempontjából célszerű megoldásnak kínálkozna az összeolvadás. Ez azonban jogi és anyagi lehetőségeink jelentős beszűkülését okozná. Bármiféle elkapkodott vagy átgondolatlan szervezeti változtatás helyett a három érintett szervezet működésének tudatos összehangolására törekszünk, a specifikumok megtartása mellett. Így rendezvényeink meghívói és a MÖTE Hírlevél több ökológus társunkhoz juthat el.

Ezt tükrözi a Hírlevél megváltozott alcíme is. Reméljük, hogy döntésünk hasznos lépés lesz, a Hírlevél tartalma tartalmilag gazdagodni fog és az olvasók száma is növekszik. Feltett szándékunk, hogy további, hasonló, a működésünket összehangoló lépéseket is tegyünk.

Tóthmérész Béla
a MÖTE elnöke

Jordán Ferenc
az MBT Környezet- és Természetvédelmi Szakosztálya
elnöke

Rózsa Lajos
az MBT Ökológiai Szakosztálya elnöke

Egyesületi hírek

Gallé László Széchenyi-díjas

A kulturális és tudományos élet képviselőinek adományozható legmagasabb rangú állami kitüntetéseket adott át a Parlamentben 2007. március 15-én

a három legfőbb közjogi méltóság kormánytagok, képviselők és művészek jelenlétében.

A Magyar Köztársaság elnöke – a miniszterelnök előterjesztésére – nemzeti ünnepünk, március 15-e, az 1848–1849-es forradalom és sza-

Tartalomjegyzék

Együtműködés	1
Egyesületi hírek	1
Gallé László Széchenyi-díjas	1
Rendezvények	2
3. Szünzoológiai Szimpózium	2
IV. Magyar Természetvédelmi Biológiai Konferencia műhelytalálkozó	2

Beszámoló a Society for Conservation Biology 21. Éves Konferenciájáról	3
Beszámoló a 2007-es World Congress of Malacology-ról	3
1st EuroDIVERSITY Conference – Challenges of Biodiversity Science	4
Szemle	4
Biostatistika – nem statisztikusoknak	4

badságharc kezdetének, a modern parlamentáris Magyarország megszületésének napja alkalmából a Széchenyi-díjat adományozta: a közösség-szerveződés mechanizmusaira vonatkozó vizsgálatairól, a tájökológiában, a társas rovarok ökológiája tanulmányozásában nemzetközileg is elismert tudományos munkásságáért, oktatói és

tudományszervezői tevékenysége elismeréseként Gallé László biológusnak, ökológusnak, a biológiai tudomány doktorának, a Szegedi Tudományegyetem Természettudományi Kar Ökológiai Tanszék egyetemi tanárának,

A MÖTE tagsága nevében gratulálunk!

Forrás: <http://www.okm.gov.hu>.

Rendezvények

3. Szünzoológiai Szimpózium

Harmadik alkalommal került megrendezésre a Szünzoológiai Szimpózium (SzüSzi) 2007. március 5-6-án, immár hagyományosan a Magyar Természettudományi Múzeum és a Magyar Ökológusok Tudományos Egyesülete (MÖTE) szervezésében a Múzeum Ludovika téri kiállítási épületében. A konferencia célja, hogy fórumot biztosítson a magyar kutatóknak a közösség-ökológia területén elért kutatási eredményeik ismertetésére.

A konferenciát a Múzeum főigazgatója, Matskási István nyitotta meg. Mindkét nap tudományos programja plenáris előadással kezdődött. Hétfőn Mészáros Ferenc mutatta be a bösi erőmű kapcsán létrehozott Szigetköz monitoring során összegyűlt tapasztalatokat és kutatási eredményeket. Kedden Magura Tibor tartott előadást a tudományos igényű monitorozás alapvető kritériumairól, hangsúlyozva, hogy az alapvető tudományossági elvárásokat nélkülöző tevékenység értelmetlen, a későbbiekben sem használható érdemi szakértői anyagok készítéséhez. Ezenkívül 25 előadás és 26 poszter került bemutatásra. A hétfői napot vitaülés zárta, *Publikálás a szupraindividuális biológiában* címmel. A vitaülést, a hagyományok szellemében Papp László akadémikus ("moderátorként") vezette. Négy "provokátor" előadás hangzott el. (1) Podani János bemutatta a *Community Ecology*-t és ismertette, hogy milyen rögzös út vezet egy lap életében az ISI-be való bekerüléshez. (2) Bakonyi Gábor ismertette az *Állattani Közleményekkel és az Acta Zoologica Academiae Scientiarum Hungaricae*-vel kapcsolatos főszerkesztői tapasztalatait. (3) Báldi András egy lap gazdasági lehetőségeit és nehézségeit ismertette a *Természetvédelmi Közlemények* kapcsán. (4) Tóthmérész Béla a "kapuőrök" (befolyásos lapok döntéshozó szerkesztői) szerepéről beszélt, hangsúlyozva, hogy minden tudományos közösségnek meg kell küzdenie azért, hogy a nemzetközi tudományban megjelenjen és érvényesüljön az adott közösség véleménye és munkássága. Rózsa Lajos hozzászólásában kiemelte, hogy a cikkeket nem csak megjelentetni, hanem "utógondozni" is kell. Célszerű például az interneten elérhetővé tenni őket, még akkor is, ha a kiadói jogok sérelme miatt ez kényes kérdés lehet. Jordán Ferenc azt hangsúlyozta, hogy a tudományos

publikálás során a minőséget a *peer review* rendszer hivatott garantálni, az alapvető cél azonban mégsem pusztán az impakt faktor vadászat, hanem az ötletek és eredmények egyetemes megvitatása. Ez azonban kizárólag referált, angol nyelvű szakfolyóiratok keretein belül történhet.

A második nap végén a zárszót Tóthmérész Béla, a MÖTE Elnöke tartotta. Köszönetet mondott a házigazdáknak a vendéglátásért, a szervezőknek a lelkes munkájukért. Mindegyik napról egy-egy kiemelkedő előadást említett. Ezek kiválasztása informális konzultáció révén történt. Egyúttal javasolta, hogy a következő rendezvényen, 3 év múlva, formálisabb körülmények között, újra válasszuk meg minden nap a legjobb előadást. Ezalkalommal két előadást emelt ki. Vilisics Ferenc előadása az első napon hangzott el (*A budapesti ászkarák fauna kvalitatív osztályozása*), míg Vas Zoltán előadása a második napon (*A toll-lyukak eredete*). A szimpózium jó hangulatban, sok hallgató részvételével, színvonalas előadásokkal és poszterekkel zajlott.

A konferencia programja és a prezentációk összefoglalói letölthető az alábbi honlapról: <http://szuszi.nhms.hu/>.

Batáry Péter
(szervező, titkár)

IV. Magyar Természetvédelmi Biológiai Konferencia műhelytalálkozó

Tokajban, *Gyepterületeink védelme: kutatás, kezelés, rekonstrukció és gazdálkodás* címmel került megrendezésre a IV. Magyar Természetvédelmi Biológiai Konferencia-műhelytalálkozó 2007. március 29-31. között. A Magyar Természetvédelmi Biológiai Konferencia-sorozat műhelytalálkozójának (IV. MTBK) témája a magyarországi füves területekkel kapcsolatos természetvédelmi biológiai kutatások és gyakorlati tapasztalatok áttekintése volt. A műhelytalálkozót a MÖTE támogatta.

További részletek: <http://www.mtbk.hu/mtbk04/>.

Beszámoló a Society for Conservation Biology 21. Éves Konferenciájáról

Az SCB (*Society for Conservation Biology*) közel tizenkétezer fős társaság, a természetvédelmi biológia legrangosabb szervezete. Az évenként megrendezett világkonferenciának idén Dél-Afrika adott otthont (Port Elizabeth, 2007. július 1–5.). A konferencia 1600 fős résztvevő tábora a mediterrán jellegű Port Elizabeth-ben, a *Nelson Mandela Metropolitan University*-n élvezhette a 8 párhuzamos szekcióban elhangzott 600 előadást. Többek között Stuart Pimm és Hugh Possingham plenáris előadását, illetve a változatos szakmai programokat. Aki megunta, az mehetett cerkófot vagy bóbitás antilopot keresni a campuson, vagy a közeli tengerpartra fókákat és delfineket lesni. A szervezők egy sor kitűnő alternatív programot is kínáltak, például kirándulást tengeri madárszigethez vagy homokdűnékhez.

Nagyon sok afrikai témájú prezentáció hangzott el, és sok afrikai résztvevő volt, ami a fekete kontinens ébredező természetvédelmi biológiai erejét és lehetőségeit mutatja. Felmerült persze a kérdés, hogy az afrikai kutatásokat valóban afrikai kollégák végzik-e, vagy inkább az ott dolgozó európai vagy amerikai kutatók. Úgy tűnik, az afrikai tudományban továbbra sincs annyi pénz, hogy biztosítsa a kutatók megtartását és a kutatások folyamatosságát.

A 2006-os egri ECCB-hez, a Társaság regionális, európai konferenciájához képest jóval nagyobb teret kaptak a tengeri témák, a nem biológiai tudományágak releváns témái, illetve a nagy térléptékű, határokon átnyúló természetvédelmi problémák.

Bár viszonylag kevés európai résztvevő volt a konferencián (leszámítva az angolokat), külön öröm volt a jelentős magyar részvétel, és témáink diverzitása. Hatan érkezünk Magyarországról: az MTA–MTM Állatökológiai Kutatócsoporttól ketten (témák: kulcsfajok hálózatokban, és fajszám-terület összefüggés), egy-egy kolléga a DE Evolúciós Állattani és Humánbiológiai Tanszékéről (gyep rekonstrukció), az ELTE Növényrendszertani és Ökológiai Tanszékéről (tengeri táplálékhalózat), a Magyar Madártani Egyesülettől (parlagi sas védelem), és a Central European University-ről (természetvédelmi sikeresség értékelése).

Báldi András

Beszámoló a 2007-es World Congress of Malacology-ról

Az *Unitas Malacologica* (UM) és az *Americam Malacological Society* (AMS) közös kongresszusán (WCM–World Congress of Malacology, Antwerpen, Belgium, 2007. július 15–20.) 45 ország 432 regisztrált

résztvevője találkozott. A résztvevők egyharmada volt hallgató. Legtöbb résztvevő az USA-ból és Németországból érkezett. A bemutatott 421 prezentáció rendkívül változatos témákat érintett: szexuális szelekció, biodiverzitás feltárás, a puhatestűek mint a szem és az evolúciós folyamatok tanulmányozásának modell-állatai, negyedidőszaki puhatestűek.

Megdöbbenő számadatokkal szolgált Philippe Bouchet és Terrence Gosliner a Mollusca taxonok globális leírasi tendenciáiról. A fajok egyharmada (tengerieknél több, mint fele) amatőrök által leírt taxon. A hátulkopoltyús (tengeri) csigák 30 %-át 1996 után írták le, és Pápua Új-Guinea vizeiből kifogott 646 fajból 52 % tudományra új (50 m-nél mélyebb vizek esetén ez az arány 90 %). Ehhez jön még a 6:1 szinoním:valid taxon arány (*taxonomic impediment*), ami jelentősen hátráltatja a globális Mollusca taxonlista összeállítását. Ennek hátterében Bouchet szerint a taxonleírások elérhetősége állhat (20 % jelenik meg ISI által jegyzett folyóiratokban). A kb. 500 faj/év leírasi sebesség, a taxonómusok száma és a becsült fajgazdagság alapján a mintegy 100 ezer leíratlan faj feldolgozásához 200 év kellene. Azonban az is valószínű, hogy a fajok egyharmada századunk végére kipusztul.

A rendezvényt egy hangulatos "jégtörő" parti nyitotta az Állatkertben. A sokféle sör és bor mellett természetesen nem maradhattak el a füstölt halak, rákok és a tengeri puhatestűek (*Ostrea edulis*, *Mytilus edulis*) sem. Több kirándulás közül lehetett választani: biciklitúra a kikötőben, dagonyázás egy sós mocsárban (Saeftinghe), történelmi városrészek (Bouillon, Bruges) meglátogatása. Jelen sorok írója a mocsár mellett tette le a voksát és a várt hatás természetesen nem maradt el.

A kongresszus magyar résztvevői voltak: Bódis Erika, Gaudényi Tivadar, Nyilas István, Páll-Gergely Barna és Sóllymos Péter. A találkozó szakmailag színvonalas és jó hangulatú volt, köszönhetően a szervezők (Thierry Backeljau, Kurt Jordaens, Jackie Van Goethem) odaadó munkájának.

A WCM-et egynapos műhelytalálkozó követte az IUCN SSC *Mollusca Specialist Group* szervezésében. Ennek témája a puhatestűek globális értékelésének módszertana volt (kritériumok áttekintése, adatbázis struktúra és adatbevitel [SIS DEM], prioritások a finansziális lehetőségek fényében).

A soron következő 2010-es kongresszusnak Thaiföld ad majd otthont. A szervezők ígérete szerint, az útiköltséget leszámítva, az UM történetének legolcsóbb kongresszusára lehet számítani. Úgy legyen!

További részleteket a konferencia és az UM honlapján olvashatnak.

Sóllymos Péter

1st EuroDIVERSITY Conference – Challenges of Biodiversity Science

A *European Science Fund* a *EuroDIVERSITY* programjában támogatott 10 pályázat résztvevői számára szervezett konferenciát Párizsban 2007. október 3–5 között. Mintegy 150 résztvevővel zajlott a konferencia, melynek minden költségét az ESF (*European Science Foundation*) állta. Kíváló plenáris előadókat hallhattunk, mint Michel Loreau, Andy Hector, Gary Lovett, stb. Sajnos a projektek nagyobbik része olyan témákkal foglalkozott, melyek engem személy szerint nem teljesen kötöttek le (lásd a részletes programot). Ennek ellenére normális szakmai konferencia volt. Illetve lett volna, ha... Szóval nem tudom mi okból, de Párizsban, a EuroDisney egyik hoteljában lett megszervezve. (Illetve rosszindulatú megjegyzések szerint ha, már *EuroDIVERSITY*, akkor legyen *EuroDisney* alapon dőlt el a helyszín.) Reggelente Plútó kutya meg Donald kacsa integetett, gyerekseregek rohagáltak, Mickey Mouse-os butikok kínálták remek műanyagjaikat. Amennyiben biodiverzitásról van szó, azt hiszem a Disney mű és álságos világa a legutolsó hely, ami az ember eszébe jut. Ahogy egy kolléga mondta, ez a hely csak két dolog-

ról szól: *cash and plastic*. És ha már *cash*-nél tartunk, a fő probléma az a teljesen feleslegesen kidobott pénz volt, amit a EuroDisney árai jelentettek. Például a 300 eurós szobák. Durva összevetés: közép-európai ötcillagos szállodaárakhoz képest ez 50–100 ezer eurós felesleges pénzkidobást jelent.

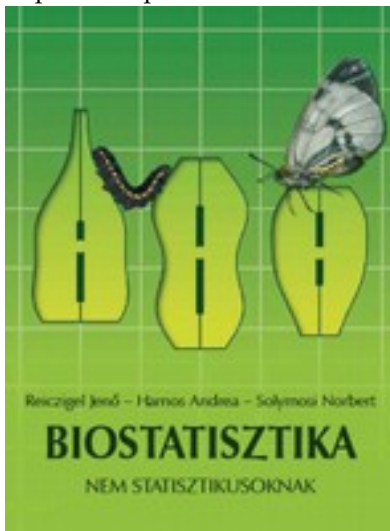
És ez miért fájó? A *EuroDIVERSITY*-ről tudni kell, hogy az ESF gyakorlatának megfelelően a projektpályázatokat az ESF bírálja, de a nemzeti *fund-ing agency* finanszírozza a nyerteseket. Magyarország részéről az OTKA és az MTA a kifizető szerv. Támogatást azonban nem adtak a projekteknek. Így jómagam is mint társult partner vagyok az Agripopes pályázat résztvevője. Ez azt jelenti, hogy résztvevő vagyok a projektben, csak éppen nem kapok kutatási támogatást. Ennek fényében az ESF felesleges Disney-s költsége főlöttébb zavaró volt számomra. Még akkor is, ha az ESF költségvetésbe belefért a résztvevők számára biztosított Disney Park belépő. Jobban szerettem volna ezeket a pénzeket az agrárgazdálkodás biodiverzitásra kifejtett hatásának vizsgálatára fordítani, mint az akár mégoly élvezetes hullámvasutazásra.

Báldi András

Szemle

Biostatisztika – nem statisztikusoknak

Reiczigel J., Harnos A. és Solymosi N. 2007. *Biostatisztika – nem statisztikusoknak*. Pars Kiadó, Budapest, 455 p., ISBN 978-963-06-3736-7.



Új statisztika tankönyv jelent meg a Pars Kft. kiadásában. A könyv az elméletet szemléltető és gyakoroltató alapozó példáit az ingyenes R programmal (<http://www.r-project.org>) mutatja be, amely-

hez megadja azokat a kódokat, amelyek segítségével a műveletek R-ben elvégezhetők.

A könyv a valószínűségszámítás és a statisztika alapfogalmai és a nevezetes eloszlások tárgyalása után ismerteti a standard statisztikai eljárásokat, majd tárgyalja az általános lineáris modelleket: a modellkészítést és -szelekciót, valamint a többszörös összehasonlításokat és becsléseket kontraszt-mátrixok segítségével. A könyv végén egy rövid R-ismertető áll, valamint a függelékben néhány olyan részlet kifejtése, amely az elszántabb olvasóknak szól.

A könyv érdemei – többek közt – hogy ismerteti a nemparaméteres próbák feltételeit, amelyek a legtöbb tankönyvben elsikkadnak; megmutatja, miért túlparaméterezettek a lineáris modellek, és hogy hogyan kell értelmezni a program eredménytáblázatait. A könyv célja, hogy az olvasó az adatfeldolgozás és elemzés alapjait, szemléletmódját minél jobban megértse, így nem kínál két klikkentes megvalósítható olcsó recepteket az "eredmények" eléréséhez. Megértéséhez nem kell matematikusnak lenni, átlagos képességű, természettudományok iránt érdeklődők számára készült.

Véleményem szerint kiemelkedő tankönyv született nemzetközi vonatkozásban is, mivel számos, gyakran a megértés híján rosszul alkalmazott vagy értelmezett problémát magyaráz

el, amelyek más, nem matematikusoknak szánt statisztika könyvekből hiányzanak, vélhetően azért, hogy ne terheljék túlságosan az olvasót. A szerzőknek sikerült megtalálniuk azt az egyensúlyt, ami a nem matematikus, ám statisztikai ismeretei fejlesztésében elszánt földi halandó számára átláthatóvá teszi az adatelemzést, érthetővé azt, mit, mikor, miért érdemes használni, és azt, hogy hogyan értelmezhetők az eredmények. Mindehhez hosszú bevezetőben ismerteti meg az adatelemzés logikáját, ami megalapozza a későbbi munkát. A nem elszántakat sajnos nem tudom semmivel sem biztatni – inkább ne végezzenek elemzéseket. A statisztika, mint minden tudományág, folyamatosan fejlődik, egyre több módszer válik ismertté a biológusok számára is, válik részévé a napi rutinnak adataink feldolgozása során, ezért a jártasság megszerzése is

egyre nagyobb befektetést kíván. Ajánlom a könyvet a kezdőknek és haladóknak egyaránt, az igényeseknek, akik szeretnék biztosak lenni abban, hogy elemzéseik jól képezik le a valóságot, kapott eredményeik megbízhatóan írják le az általuk vizsgált rendszert.

Részletek (tartalom, megrendelés, segédanyagok: pl. R-kódok, minta-adatok) a tankönyvről a <http://www.biostatkonyv.hu> honlapon található. A könyv nem kerül bolti forgalomba, megrendelhető a kiadótól (Pars Kft., 1245 Budapest, Pf. 1058, e-mail: parskft@gmail.com, tel.: 06-20-5466048, vagy 06-20-5752198, bruttó árak: kartonált cérnafűzött 3843 Ft, keménytablás kötésben 4305 Ft).

Kis János
(a könyv egyik lektora)

A MÖTE Hírlevelet Kiadja a Magyar Ökológusok Tudományos Egyesülete (6722 Szeged, Egyetem u. 2., levelezési cím: 6701 Szeged, Pf. 51, <http://www.ecology.hu>).

Főszerkesztő: Tóthmérész Béla (MÖTE elnök, e-mail: tothmerb@delfin.unideb.hu).

Szerkesztő: Sóllymos Péter (MÖTE titkár, e-mail: Sollymos.Peter@aotk.szie.hu).

A MÖTÉ-vel és a hazai ökológiai közélettel kapcsolatos híreket, rendezvény ismertetéseket, könyvszemléket, rövidebb-hosszabb tanulmányokat a e-mail mellékletként a főszerkesztőnek és a szerkesztőnek kérjük eljuttatni. A beérkezett kéziratokat stilisztikai és szakmai szempontból lektoráltatjuk.

A Hírlevéllel kapcsolatok megjegyzéseiket, észrevételeiket a szerkesztőknek címezzék.

A Hírlevél tördelését és tipográfiai beállításait Sóllymos Péter végezte L^AT_EX 2_ε környezetben az Rnews.sty módosításával.